

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՄՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վ.Վ.Հարությունյան /Ա.Ա.Հ./

Արձանագրություն N° 6

«06» դեկտեմբերի 2023 թ.

ԷԻԿ/բ-111, ՀՀ արդարադատության համակարգ ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝	042101.00.6, Իրավագիտություն <i>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր՝	042101.01.6, Իրավագիտություն <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան՝	իրավագիտության բակալավր <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>
Ամբիոն՝	Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման <i>/ամբիոնի լրիվ անվանումը/</i>
Ուսուցման ձևը՝	հեռակա <i>/առկա, հեռակա/</i>
Կուրս/կիսամյակ	հեռակա 3-րդ կուրս 5-րդ կիսամյակ
Դասախոս(ներ)՝	Է.Գյունաշյան <i>/անուն, ազգանուն/</i> Էլ. հասցե/ներ_____

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8.	Դասավանդման մեթոդներ
9.	Ուսումնառության մեթոդները
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
	12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
	12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
	12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
	12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14.	Գնահատում
	14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
	14.2. Հարցաշար
	14.3. Գնահատման չափանիշներ
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«ՀՀ արդարադատության համակարգ» դասընթացը կարևորվում է իրավաբանական գիտությունների բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է բակալավրի կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել ՀՀ դատական և իրավապահայան մարմինների կազմակերպման և գործունեության հետ:

Լուսաբանել դատարանների, դատախազության, ոստիկանության, հետաքննության և նախաքննության մարմինների, արդարադատության նախարարության, նոտարիատի, ազգային անվտանգության մարմինների, մաքսային և հարկային մարմինների, փաստաբանների պալատի կազմակերպման և գործունեության հարցերը:

2.1.

- Արդարադատության համակարգի զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:
- Բակալավրիատի կրթական ծրագրի չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- Տեսական նյութի համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
- Վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են

- Սովորեցնել ՀՀ արդարադատության համակարգի առանձին բաղադրիչների տեսական հիմքերը:
- Բացատրել ՀՀ արդարադատության համակարգի զարգացման հեռանկարները և օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել ինքնուրույն հետազոտություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել իրավապահ մարմինների գործունեության առանձնահատկությունները . հասարակական հարաբերությունների համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/

«ՀՀ արդարադատության համակարգ» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների նախնական գիտելիքների, հմտությունների առկայությունը

կամ

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

«ՀՀ արդարադատության համակարգ» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը «Իրավագիտություն» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Մահմանադրական իրավունք», «Մարդու իրավունքների հիմունքներ», «Քրեական դատավարություն» դասընթացներից:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)² և /կամ կոմպետենցիաները.

«ՀՀ արդարադատության համակարգ» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա մարդու իրավունքների և իրավապահ մարմինների տեսական հիմունքները,
2. իմանա դասընթացի ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի բնագավառի հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանա գործնականում ըստ պահանջվող չափանիշների կիրառել գիտելիքները
6. կարողանա առարկայի ուսումնասիրման շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)[՝]

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ9 խնդիրների լուծում,

ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)[՝]

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,

ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,

ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,

ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրաքանչյուր, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է

«ՀՀ արդարադատության համակարգ» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել աշխատանքային մասնագիտական գործունեության ընթացքում, կրթությունը շարունակելու և մասնագիտական բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)		5 կրեդիտ/150 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն		10
Գործնական աշխատանք		
Սեմինար պարապմունք		8
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք		
Ընդամենը		150
Ստուգման ձևը (ստուգաք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)		քննություն

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴ .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

շրջանավարտը կիրառել

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Կունկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** – կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգաբքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգաբքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Չեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են**⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր...

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁷ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ակտիվների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում...

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	ՀՀ արդարադատության համակարգ դասընթացի առարկան, համակարգը, աղբյուրները	2				
	Դատական իշխանություն					
	Արդարադատության ժողովրդավարական սկզբունքները					
2.	Դատական իշխանության զարգացման պատմությունը ՀՀ-ում	2				
	ՀՀ դատական համակարգը					
3.	Դատավորի կարգավիճակը և նրա անկախության երաշխիքները	2				
	ՀՀ Սահմանադրական դատարան					
4.	ՀՀ դատախազությունը	2				
	ՀՀ ոստիկանությունը					
	Ազգային անվտանգության մարմինները					
5.	ՀՀ արդարադատության նախարարություն	2				
	ՀՀ նոտարիատ					
	Փաստաբանությունը ՀՀ-ում					
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		10	8			

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները	Երևան, 2014
2.		
Լրացուցիչ գրականություն (ԼԳ)		
1.		
2.		
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	ՀՀ արդարադատության համակարգ դասընթացի առարկան, համակարգը, աղբյուրները	1. ՀՀ արդարադատության համակարգ դասընթացի առարկան և համակարգը 2. ՀՀ արդարադատության համակարգ դասընթացի կապն այլ իրավաբանական դասընթացների հետ 3. ՀՀ արդարադատության համակարգ դասընթացի աղբյուրները	2	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան, 2014
	Դատական իշխանություն	1. Դատական իշխանությունը իշխանությունների տարանջատման սահմանադրական համակարգում 2. Դատական իշխանություն. հասկացությունը, հատկանիշները 3. Դատարանը որպես դատական իշխանության		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան, 2014

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		մարմին 4.Դատական իշխանության , արդարադատության և դատավարության հարաբերակցությունը		
	Արդարադատության ժողովրդավարական սկզբունքները	1.Արդարադատության սկզբունքների հասկացությունը և համակարգը 2.Օրինականությունը 3.Արդարադատության իրականացումը միայն դատարանների կողմից 4.Բոլորի հավասարությունը օրենքի և դատարանի առջև 5.Դատավորների անկախությունը և նրանց ենթարկվելը միայն օրենքին 6. Գործերի դատական քննության հրապարակայնությունը 7.Դատավարության լեզուն 8.Դատական պաշտպանության իրավունքը 9.Գործերի միանձնյա և կոլեգիալ քննությունը 10.Անմեղության կանխավարկածի սկզբունքը 11.Կասկածյալի և մեղադրյալի պաշտպանության իրավունքը և դրա ապահովումը 12.Մրցակցության սկզբունքը 13.Իրավաբանական օգնության իրավունքի ապահովումը		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
2.	Դատական իշխանության զարգացման պատմությունը ՀՀ-ում	1.Դատարանը հին և վաղմիջնադարյան Հայաստանում 2.Դատարանը Հայաստանում զարգացած միջնադարում 3.Հայաստանի քաղաքական դրությունը ջն դատարանը 14-18-րդ դարերում 4.Դատարանը Հայաստանում 19-րդ դարում 5.Դատական համակարգը Հայաստանի առաջին Հանրապետությունում	2	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014

		<p>6.Խորհրդային Հայաստանի դատական համակարգի կազմավորումը</p> <p>7.Հայկական ՍԽՀ դատական համակարգը սոցիալիզմի կառուցման ժամանակահատվածում</p> <p>8. Խորհրդային Հայաստանի դատական համակարգը 1937-1953թթ</p> <p>9. Դատական բարենորոգումները խրուշչովյան տարիներին</p> <p>10.Խորհրդային Հանրաստանի դատական համակարգը համաժողովրդական պետության փուլում</p> <p>11.Դատաիրավական բարեփոխումները Հայաստանի երրորդ Հանրապետությունում</p>		
	ՀՀ դատական համակարգը	<p>1.Առաջին ատյանի դատարաններ</p> <p>2.Վերաքննիչ դատարաններ</p> <p>3.ՀՀ Վճռաբեկ դատարան</p>		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
3.	Դատավորի կարգավիճակը և նրա անկախության երաշխիքները	<p>1.Ընդհանուր բնութագիրը</p> <p>2.Դատավորի անկախության երաշխիքների հասկացությունը և նշանակությունը</p> <p>3.Դատավորի անկախության երաշխիքները</p>	2	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
	ՀՀ Սահմանադրական դատարան	<p>1.ՀՀ ՍԴ տեղը դատական համակարգում</p> <p>2.ՍԴ կազմը,նրա անդամների կարգավիճակը և գործունեության կազմակերպումը</p> <p>3.ՍԴ յիստորությունները</p>		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
4.	ՀՀ դատախազությունը	<p>1.ՀՀ դատախազության տեղը պետական մարմինների համակարգում</p> <p>2.Դատախազության կազմակերման և գործունեության սկզբունքները</p> <p>3. Դատախազության մարմինների համակարգը</p> <p>4. Դատախազության յիստորությունները</p>	2	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
	ՀՀ ոստիկանությունը	<p>1.Ոստիկանության խնդիրները,համակարգը և գործառնությունները</p>		ՀՀ դատարանակազմությունը

		2.Ոստիկանության գործունեության հիմնական ուղղությունները 3.Ոստիկանության կառուցվածքային մյուս ստորաբաժանումները		և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
	Ազգային անվտանգության մարմիններ	1.Ազգային անվտանգության ընդհանուր բնութագիրը 2.Ազգաըին անվտանգության մարմինների համակարգը 3.Ազգային անվտանգության մարմինների լիազորությունները		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
10	ՀՀ արդարադատության նախարարություն	1.Արդարադատության նախարարության խնդիրները համակարգը կառուցվածքը 2.Դատական ակտերի հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայություն	2	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
	ՀՀ նոտարիատ	1.Նոտարիատի հասկացությունը և նշանակությունը 2.Նոտարիատի կարգավիճակը 3.Նոտարական պալատի կազմը և լիազորությունները		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
	Փաստաբանությունը ՀՀ-ում	1.Փաստաբանի գործունեության նշանակությունը և դրա իրավական հիմքերը 2.Փաստաբանի իրավական վիճակը		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձև	Գրականություն ¹⁰
1.	Դատական	1.Դատական իշխանությունը իշխանությունների տարանջատման			ՀՀ դատարանակազմությունը

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

<p>իշխանություն</p>	<p>սահմանադրական համակարգում 2.Դատական իշխանություն.հասկացությունը,հատկանիշները 3.Դատարանը որպես դատական իշխանության մարմին 4.Դատական իշխանության , արդարադատության և դատավարության հարաբերակցությունը</p>		<p>և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014</p>
<p>Արդարադատության ժողովրդավարական սկզբունքները</p>	<p>1.Արդարադատության սկզբունքների հասկացությունը և համակարգը 2.Օրինականությունը 3.Արդարադատության իրականացումը միայն դատարանների կողմից 4.Բոլորի հավասարությունը օրենքի և դատարանի առջև 5.Դատավորների անկախությունը և նրանց ենթարկվելը միայն օրենքին 6. Գործերի դատական քննության հրապարակայնությունը 7.Դատավարության լեզուն 8.Դատական պաշտպանության իրավունքը 9.Գործերի միանձնյա և կոլեգիալ քննությունը 10.Անմեղության կանխավարկածի սկզբունքը 11.Կասկածյալի և մեղադրյալի պաշտպանության իրավունքը և դրա ապահովումը 12.Մրցակցության սկզբունքը 13.Իրավաբանական օգնության իրավունքի ապահովումը</p>		<p>ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014</p>
<p>Դատական իշխանության զարգացման պատմությունը ՀՀ-ում</p>	<p>1.Դատարանը հին և վաղմիջնադարյան Հայաստանում 2.Դատարանը Հայաստանում զարգացած միջնադարում 3.Հայաստանի քաղաքական դրությունը ջն դատարանը 14-18-րդ դարերում 4.Դատարանը Հայաստանում 19-րդ դարում 5.Դատական համակարգը Հայաստանի առաջին Հանրապետությունում 6.Խորհրդային Հայաստանի դատական համակարգի կազմավորումը 7.Հայկական ՄԽՀ դատական համակարգը սոցիալիզմի կառուցման ժամանակահատվածում 8. Խորհրդային Հայաստանի դատական համակարգը 1937-1953թթ</p>		<p>ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014</p>

		9. Դատական բարենորոգումները խրուչչովյան տարիներին 10.Խորհրդարանի Հարաստանի դատական համակարգը համաժողովրդական պետության փուլում 11.Դատաիրավական բարեփոխումները Հայաստանի երրորդ Հանրապետությունում			
2.	ՀՀ դատական համակարգը	1.Առաջին ատյանի դատարաններ 2.Վերաքննիչ դատարաններ 3.ՀՀ Վճռաբեկ դատարան	2		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
	Դատավորի կարգավիճակը և նրա անկախության երաշխիքները	1.Ընդհանուր բնութագիրը 2.Դատավորի անկախության երաշխիքների հասկացությունը և նշանակությունը 3.Դատավորի անկախության երաշխիքները			ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
3.	ՀՀ Սահմանադրական դատարան	1.ՀՀ ՍԴ տեղը դատական համակարգում 2.ՍԴ կազմը,նրա անդամների կարգավիճակը և գործունեության կազմակերպումը 3.ՍԴ լիազորությունները	2		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
	ՀՀ դատախազությունը	1.ՀՀ դատախազության տեղը պետական մարմինների համակարգում 2.Դատախազության կազմակերման և գործունեության սկզբունքները 3. Դատախազության մարմինների համակարգը 4. Դատախազության լիազորությունները			ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
4.	ՀՀ ոստիկանությունը	1.Ոստիկանության խնդիրները,համակարգը և գործառնությունները 2.Ոստիկանության գործունեության հիմնական ուղղությունները 3.Ոստիկանության կառուցվածքային մյուս ստորաբաժանումները	2		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
	Ազգային անվտանգության մարմիններ	1.Ազգային անվտանգության ընդհանուր բնութագիրը 2.Ազգաբնիկ անվտանգության մարմինների համակարգը 3.Ազգային անվտանգության մարմինների լիազորությունները			ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
	ՀՀ արդարադատության նախարարություն	1.Արդարադատության նախարարության խնդիրները համակարգը կառուցվածքը 2.Դատական ակտերի հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայություն			ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
5.	ՀՀ նոտարիատ	1.Նոտարիատի հասկացությունը և նշանակությունը 2.Նոտարիատի կարգավիճակը	2		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները,

		3.Նոտարական պալատի կազմը և լիազորությունները		Երևան, 2014
	Փաստաբանությունը ՀՀ-ում	1.Փաստաբանի գործունեության նշանակությունը և դրա իրավական հիմքերը 2.Փաստաբանի իրավական վիճակը		ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան, 2014

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹¹
1.					
2.					

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹²	Ներկայացման և ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹³

¹¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

¹² Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹³ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

1.	Դատական իշխանություն	<p>1.Դատական իշխանությունը իշխանությունների տարանջատման սահմանադրական համակարգում</p> <p>2.Դատական իշխանություն.հասկացությունը,հատկանիշները</p> <p>3.Դատարանը որպես դատական իշխանության մարմին</p> <p>4.Դատական իշխանության , արդարադատության և դատավարության հարաբերակցությունը</p>		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
2.	Արդարադատության ժողովրդավարական սկզբունքները	<p>1.Արդարադատության սկզբունքների հասկացությունը և համակարգը</p> <p>2.Օրինականությունը</p> <p>3.Արդարադատության իրականացումը միայն դատարանների կողմից</p> <p>4.Բոլորի հավասարությունը օրենքի և դատարանի առջև</p> <p>5.Դատավորների անկաղիությունը և նրանց ենթարկվելը միայն օրենքին</p> <p>6. Գործերի դատական քննության հրապարակայնությունը</p> <p>7.Դատավարության լեզուն</p> <p>8.Դատական պաշտպանության իրավունքը</p> <p>9.Գործերի միանձնյա և կոլեգիալ քննությունը</p> <p>10.Անմեղության կանխավարկածի սկզբունքը</p> <p>11.Կասկածյալի և մեղադրյալի պաշտպանության իրավունքը և դրա ապահովումը</p> <p>12.Մրցակցության սկզբունքը</p> <p>13.Իրավաբանական օգնության իրավունքի ապահովումը</p>		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014

3.	Դատական իշխանության զարգացման պատմությունը ՀՀ-ում	<p>1.Դատարանը հին և վաղմիջնադարյան Հայաստանում</p> <p>2.Դատարանը Հայաստանում զարգացած միջնադարում</p> <p>3.Հայաստանի քաղաքական դրությունը ջն դատարանը 14-18-րդ դարերում</p> <p>4.Դատարանը Հայաստանում 19-րդ դարում</p> <p>5.Դատական համակարգը Հայաստանի առաջին Հանրապետությունում</p> <p>6.Խորհրդային Հայաստանի դատական համակարգի կազմավորումը</p> <p>7.Հայկական ՄԽՀ դատական համակարգը սոցիալիզմի կառուցման ժամանակահատվածում</p> <p>8. Խորհրդային Հայաստանի դատական համակարգը 1937-1953թթ</p> <p>9. Դատական բարենորոգումները խրուշչովյան տարիներին</p> <p>10.Խորհրդարին Հալաստանի դատական համակարգը համաժողովրդական պետության փուլում</p> <p>11.Դատաիրավական բարեփոխումները Հայաստանի երրորդ Հանրապետությունում</p>		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
4.	ՀՀ դատական համակարգը	<p>1.Առաջին ատյանի դատարաններ</p> <p>2.Վերաքննիչ դատարաններ</p> <p>3.ՀՀ Վճռաբեկ դատարան</p>		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
5.	Դատավորի կարգավիճակը և նրա անկախության երաշխիքները	<p>1.Ընդհանուր բնութագիրը</p> <p>2.Դատավորի անկախության երաշխիքների հասկացությունը և նշանակությունը</p> <p>3.Դատավորի անկախության երաշխիքները</p>		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014

6.	ՀՀ Մահմանադրական դատարան	1.ՀՀ ՄԴ տեղը դատական համակարգում 2.ՄԴ կազմը, նրա անդամների կարգավիճակը և գործունեության կազմակերպումը 3.ՄԴ լիազորությունները		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան, 2014
7.	ՀՀ դատախազությունը	1.ՀՀ դատախազության տեղը պետական մարմինների համակարգում 2.Դատախազության կազմակերման և գործունեության սկզբունքները 3. Դատախազության մարմինների համակարգը 4. Դատախազության լիազորությունները		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան, 2014
8.	ՀՀ ոստիկանությունը	1.Ոստիկանության խնդիրները, համակարգը և գործառույթները 2.Ոստիկանության գործունեության հիմնական ուղղությունները 3.Ոստիկանության կառուցվածքային մյուս ստորաբաժանումները		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան, 2014
9.	Ազգային անվտանգության մարմիններ	1.Ազգային անվտանգության ընդհանուր բնութագիրը 2.Ազգաըին անվտանգության մարմինների համակարգը 3.Ազգային անվտանգության մարմինների լիազորությունները		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան, 2014
10	ՀՀ արդարադատության և նախարարություն	1.Արդարադատության նախարարության խնդիրները համակարգը կառուցվածքը 2.Դատական ակտերի հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայություն		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան, 2014
11	ՀՀ Նոտարիատ	1.Նոտարիատի հասկացությունը և նշանակությունը 2.Նոտարիատի կարգավիճակը 3.Նոտարական պալատի կազմը և լիազորությունները		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան, 2014

12	Փաստաբանություն ը ՀՀ-ում	1.Փաստաբանի գործունեության նշանակությունը և դրա իրավական հիմքերը 2.Փաստաբանի իրավական վիճակը		1-ին կիսամյակ	գրավոր	ՀՀ դատարանակազմություն ը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014
----	-----------------------------	--	--	------------------	--------	---

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹⁴

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

¹⁴ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁵:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության

¹⁵«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. ՀՀ արդարադատության համակարգ դասընթաց առարկան, համակարգը, աղբյուրները
2. Դատական իշխանություն
- 3 Արդարադատության ժողովրդավարական սկզբունքները
- 4 Դատարանի և դատական իշխանության զարգացման պատմությունը Հայաստանում
- 5 Հայաստանի Հանրապետության դատայկան համակարգը
- 6 Դատավորի կարգավիճակը և նրա անկախության երաշխիքները
- 7 ՀՀ Սահմանադրական դատարանը
- 8 ՀՀ դատախազությունը
- 9 ՀՀ ոստիկանությունը
- 10 Ազգային անվտանգության մարմինները
- 11 ՀՀ արդարադատության նախարարություն
- 12 ՀՀ նոտարիատ
- 13 Փաստաբանությունը ՀՀ-ում

14.4. Գնահատման չափանիշները¹⁶.

- Տեսական գիտելիքները.....:
- Գործնական աշխատանքները.....:
- Սեմինար պարապմունքները.....:
- Լաբորատոր աշխատանքները.....:
- Ինքնուրույն աշխատանքը.....:

¹⁶ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	042101.00.6, Իրավագիտություն <i>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր`	042101.01.6, Իրավագիտություն <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան`	Իրավագիտության բակալավր <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ԷԻԿ/Բ-111- ՀՀ արդարադատության համակարգը			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	3-ին տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	18	Դասախոսություն	10
			Մեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	8
	Ինքնուրույն	132		
Ընդամենը	150			
Ստուգման ձևը	քննություն			
Դասընթացի նպատակը	<p>Դասընթացի նպատակն է Ուսանողներին ծանոթացնել ՀՀ դատական և իրավապահպան մարմինների կազմակերպման և գործունեության հետ:</p> <p>Լուսաբանել դատարանների, դատախազության, ոստիկանության, հետաքննության և նախաքննության մարմինների, արդարադատության նախարարության, նոտարիատի, ազգային անվտանգության մարմինների, մաքսային և հարկային մարմինների, փաստաբանների պալատի կազմակերպման և գործունեության հարցերը:</p> <p>«ՀՀ Արդարադատության համակարգը» դասընթացի ուսումնասիրումն ունի արդիական նշանակություն:</p>			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p>Գիտելիք</p> <p>Դատարանների, դատախազության, ոստիկանության, հետաքննության և նախաքննության մարմինների, արդարադատության նախարարության, նոտարիատի, ազգային անվտանգության մարմինների, մաքսային և հարկային մարմինների, փաստաբանների պալատի կազմակերպման և գործունեության</p>			

	<p>մասին:</p> <p>Հմտություն Գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն, հետազոտություններ կատարելու ունակություններ, սովորելու ունակություն , նոր իրավիճակներին հարմարվելու ունակություն , նոր գաղափարներ առաջ քաշելու ունակություն, ինքնուրույն աշխատալու ունակություն</p> <p>Կարողունակություն Կարող է օրինական մեթոդներով որոնել և գտնել վերաբերելի դատական և իրավական այլ ակտեր կամ այլ տեղեկություններ, օգտագործել դրանք մասնագիտական ոլորտում խնդրի լուծման համար, ինչպես նաև՝ հետևել իրավական ակտերի փոփոխություններին: Կարող է հետևել մասնագիտական բարեվարքության (էթիկայի) կանոններին՝ պատասխանատվությամբ իրականացնելով իր մասնագիտական գործառույթները Կարող է դրսևորել քննական և փաստարկված վերլուծական մոտեցում՝ իրավական խնդիրները բացահայտելու և դրանց լուծման ուղիները մշակելու համար: Կարող է մասնագիտական խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ցուցաբերել նախաձեռնողականություն և ստեղծագործական մոտեցում:</p>
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ՀՀ արդարադատության համակարգ դասընթաց առարկան,համակարգը,աղբյուրները 2. Դատական իշխանություն 3. Արդարադատության ժողովրդավարական սկզբունքները 4. Դատարանի և դատական իշխանության զարգացման պատմությունը Հայաստանում 5. Հայաստանի Հանրապետության դատայկան համակարգը 6. Դատավորի կարգավիճակը և նրա անկախության երաշխիքները⁷ ՀՀ Սահմանադրական դատարանը 8. ՀՀ դատախազությունը 9. ՀՀ ոստիկանությունը 10. Ազգային անվտանգության մարմինները 11. ՀՀ արդարադատության նախարարություն 12. ՀՀ նոտարիատ 13. Փաստաբանությունը ՀՀ-ում
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>Բանավոր հարցում, ինքնուրույն աշխատանք, քննություն</p>
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր- ՀՀ դատարանակազմությունը և իրավապահ մարմինները, Երևան,2014</p>